

Παγκοσμιοποίηση, διαφοροποίηση και «νησιωτικότητα». Σε αναζήτηση στρατηγικής και πολιτικών για την καινοτομία στο Β. Αιγαίο

Του Δρ. Παναγιώτη Καρκατσούλη, Ειδικού Επιστήμονα ΕΠΕΣΔΔΑ, Εμπειρογνώμονα ΟΟΣΑ και Ευρωπαϊκής Ένωσης

στη Διημερίδα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου με θέμα:
«ΠΟΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ;»

Μυτιλήνη, 14-15 Ιουνίου 2001

1. Νησιωτικότητα, Παγκοσμιοποίηση, Διαφοροποίηση

Η «νησιωτικότητα» είναι, πλέον, μια έννοια με παρελθόν. Οι επεξεργασίες για τον ακριβή προσδιορισμό του περιεχομένου της πληθαίνουν. Παρ' όλων ότι ακόμη βρισκόμαστε σε ένα πρώτο στάδιο επεξεργασιών, γίνεται δεκτό ότι κάθε συζήτηση για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των νησιών που δεν εστιάζεται στην έννοια της νησιωτικότητας δεν οδηγεί στα επιθυμητά/επιδιωκόμενα αποτελέσματα.

Είναι προφανές ότι μια συζήτηση που αναζητά τρόπους υλοποίησης προγραμμάτων και δράσεων προώθησης της καινοτομίας στο Β. Αιγαίο, προϋποθέτει αυτόν ακριβώς τον κεντρικό εννοιολογικό «τόπο», την νησιωτικότητα. Γι αυτό, όμως, θα πρέπει να διαπλέξουμε τη νησιωτικότητα με δύο άλλες κεντρικές, καθολικές έννοιες, την «παγκοσμιοποίηση» και την «διαφοροποίηση». Οι τρεις αυτές έννοιες αποτελούν τη βάση για τον σχεδιασμό μιας νησιωτικής στρατηγικής και των επιμέρους δημόσιων πολιτικών για την προώθηση της καινοτομίας στα ελληνικά νησιά, και ιδιαίτερα, στα νησιά του Βόρειου Αιγαίου.

Η παγκοσμιοποίηση εμφανίζεται άλλοτε ως πανάκεια και άλλοτε ως καταστροφή. Εδώ θα εννοιολογηθεί ως «διαδικασία», ως «τρόπος» με τον οποίο εξελίσσονται τα πράγματα που αφορούν την κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή μας στη σημερινή συγκυρία. Οι περισσότερες κοινωνίες και χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου έχουμε διαμορφώσει ενιαία υποδείγματα προσανατολισμού και δράσης και έχουμε υιοθετήσει κοινές μεθοδολογίες για την προσέγγιση των κοινωνικών, των δημόσιων προβλημάτων. Τούτο είναι σαφές στην περίπτωση των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και στην περίπτωση των διεθνών οργανισμών.

Η σύγκλιση όσον αφορά μοντέλα διακυβέρνησης είτε στόχους και τρόπους οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης αυξάνεται βαθμιαία. Εκείνοι που θέλουν να αξιολογήσουν το περιεχόμενο αυτών των συγκλίσεων θετικά ή αρνητικά κατατάσσουν τους εαυτούς τους στους υπέρμαχους είτε στους πολέμιους της παγκοσμιοποίησης και διεκδικούν τον τίτλο του κοινωνικού στοχαστή.

Εκείνοι που διαπιστώνουν την ύπαρξη του κοινωνικού αυτού φαινομένου και προσπαθούν, από την ανάλυση των εκφάνσεών του να το κατανοήσουν και να σχεδιάσουν τις δράσεις τους αναλόγως της περιοχής και της ιδιοσυστασίας της, ανήκουν στο χώρο των εφαρμοστών, των μάντζερς.

Από τη σκοπιά αυτή εξετάζοντας τα πράγματα, πιστεύω ότι, πολύ συχνά, συγχέεται το κοινωνικό περιεχόμενο της παγκοσμιοποίησης με τα εργαλεία, μέσω των οποίων αυτό αποτυπώνεται. Εννοώ μ' αυτό, ότι ως παγκοσμιοποίηση εκλαμβάνονται, συχνά, οι εφαρμογές ενός κοινού τρόπου οργάνωσης και διοίκησης που επιτυγχάνεται χάρι στην τεχνολογία των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής. Η σύγχυση αυτή έχει οδυνηρά πρακτικά αποτελέσματα, αφού προσπαθούμε, ματαίως, να προσαρμόσουμε έτοιμα «πακέτα» λύσεων σε μια πραγματικότητα η οποία, έχει, συχνά, διαφορετικά χαρακτηριστικά από εκείνη/εκείνες που χρησιμοποιήθηκαν για μελέτη προκειμένου να αναπτυχθούν οι συγκεκριμένες εφαρμογές και τα πακέτα.

Η, κατά τη γνώμη μου, συμπληρωματική έννοια που μπορεί να μας βοηθήσει να αποφύγουμε τον προηγούμενο κίνδυνο, είναι η διαφοροποίηση. Η διαφοροποίηση, δηλαδή, η ανάδειξη των ιδιαιτεροτήτων που είναι καθοριστικές για την επιλογή αυτών ή εκείνων των δράσεων, εμπλουτίζει και δεν απομειώνει το περιεχόμενο της παγκοσμιοποίησης. Όταν οι γενικές κατευθύνσεις της παγκοσμιοποίησης εμπλουτίζονται με το ιδιαίτερο χρώμα της νησιωτικότητας, τότε, τα αποτελέσματα μπορεί να είναι θετικά.

Υπάρχουν πρακτικές αποδείξεις των προηγούμενων ισχυρισμών μας στο νησιωτικό χώρο και θέλω να τις αναφέρω, γνωρίζοντας την κοινή αποστροφή

των ανθρώπων της πράξης προς τις ακαδημαϊκές αναλύσεις.

Ο «Αστερίας», το πρόγραμμα διοικητικής εξυπηρέτησης των πολιτών, με αδιαμφισβήτητη επιτυχία και πρότυπο για την «Αριάδνη», αποτελεί την πιο χαρακτηριστική¹.

Στο σχεδιασμό του προγράμματος αυτού ξεκινήσαμε από την καταγραφή των αναγκών των πολιτών των νησιών σε σχέση με τις συναλλαγές τους με τις δημόσιες υπηρεσίες. Η καταγραφή των υφιστάμενων υπηρεσιών και των δυνατοτήτων τους αποτέλεσε επίσης ένα σημαντικό εισερχόμενο στη διαδικασία κατάρτισης του προγράμματος. Οι τεχνικές λεπτομέρειες είχαν την δυσκολία και την σημασία τους. Τίποτε δεν ήταν αυτονόητο και τίποτα δεν έπρεπε να υποτιμηθεί. Ούτε οι χώροι στους οποίους στεγάστηκαν τα 100 Γραφεία του Πολίτη, ούτε η στελέχυσή τους με εξειδικευμένο προσωπικό. Σε κάθε φάση και σε κάθε ενέργεια λάβαμε υπόψη μας τη νησιωτικότητα.

Η ανάλυση αυτού του προγράμματος δεν είναι θέμα της παρούσας εισήγησης αλλά θα επιθυμούσα να είμαι κατηγορηματικός: Σε κάθε βήμα του «Αστερία» υπήρχαν ιδιαιτερότητες που

¹<http://www.aigaio.gr/info.htm#:~:text=%CE%9C%CE%B5%20%CF%84%CE%BF%20%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1%20%E2%80%9C%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%91%CE%A3%E2%80%9D%20%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B1%CE%B9%20%CE%AD%CE%BD%CE%B1%20%CF%83%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1,%CE%BC%CE%B5%20%CF%84%CE%BF%20%CF%84%CF%81%CF%8C%CF%80%CE%BF%20%CE%B1%CF%85%CF%84%CF%8C%20%CE%BD%CE%B1%20%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BA%CE%B9%CE%BD%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B1%CE%B9%20%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B5>

διαφοροποιούσαν το σχεδιασμό και την εφαρμογή του από ένα κοινό σχεδιασμό «σημείων δημόσιας πρόσβασης στο διαδίκτυο», για να χρησιμοποιήσω την κοινή αλλά και κενή κοινοτική γλώσσα της «Κοινωνίας της Πληροφορίας».

Με βάση αυτό το παράδειγμα, θα ήθελα να καταγράψω τα χαρακτηριστικά της νησιωτικότητας και να αποτυπώσω τα πεδία πολιτικής στα οποία μπορεί αυτή να εκφραστεί:

2. Τα χαρακτηριστικά της νησιωτικότητας

Μέχρι πρόσφατα, η νησιωτικότητα είχε μια αρνητική σημασιολόγηση. Ήταν ένα βαρίδι, ένα εμπόδιο στην ανάπτυξη των νησιών λόγω της απόστασης από το κέντρο και της αδυναμίας ανάπτυξής τους λόγω της απομόνωσης και του μεγέθους τους, εφ' ετέρου. Οι νησιωτικές περιοχές, οι οποίες ορίζονται ως περιφέρειες NUT επιπέδου 2 και 3, έχουν κοινά και ειδικά μόνιμα χαρακτηριστικά που τις διαφοροποιούν σαφώς από τις ηπειρωτικές περιφέρειες. Το άρθρο 174 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναγνωρίζει ότι οι νησιωτικές περιοχές στο σύνολό τους αντιμετωπίζουν μόνιμα μειονεκτήματα που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής².

Μια διαφορετική προσέγγιση της νησιωτικότητας μπορεί να γίνει σε δύο επίπεδα. Στο πρώτο, εκείνο της εννοιολόγησης, η νησιωτικότητα πρέπει να κατανοηθεί ως το σύνολο των μοναδικών, ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των νησιών που συνθέτουν μια μοναδική περιβαλλοντική ταυτότητα και μια ιδιαίτερη πολιτιστική ταυτότητα που τα καθιστά τόπους εξαιρετικού κάλλους και ενδιαφέροντος.³

Η νησιωτικότητα μπορεί, όμως, να αποτελέσει κι έναν μηχανισμό επιλογής προγραμμάτων και δράσεων από εκείνες που απαρτίζουν μια δημόσια πολιτική⁴. Κανένα πρόγραμμα και καμία δράση πολιτικής δεν θα πρέπει να προωθούνται, εάν δεν ενσωματώνουν/αντανακλούν τη νησιωτικότητα. Οι δράσεις που αφορούν τα νησιά θα πρέπει να έχουν σαφή χαρακτηριστικά που να τις διαφοροποιούν από τις αντίστοιχες που θα εφαρμοστούν στην υπόλοιπη Ελλάδα.

Η νησιωτική διαφοροποίηση πρέπει να εξειδικεύεται τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη διαδικασία υλοποίησης των προτάσεων που αφορούν τις επιμέρους πολιτικές.

Η νησιωτικότητα αποτελεί μια στρατηγική έννοια, γύρω από τη οποία πρέπει να αρθρώνονται ολοκληρωμένες νησιωτικές πολιτικές. Αυτές οι πολιτικές θα πρέπει να μην έχουν τον αποσπασματικό χαρακτήρα των μέτρων που λαμβάνονται, συνήθως, για την υποστήριξη των νησιών και των νησιωτών μας (πχ, πρόσθετες παροχές ή οικονομικά κίνητρα και φορολογικές ελαφρύνσεις, που μπορεί να βοηθούν, συγκυριακά, τις νησιωτικές περιοχές, αλλά δεν αποτελούν μια συνεχή και

² Νησιωτικότητα, 26.1.2016 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/O-8-2016-000013_EL.html

³ A. Foley L. Brinklow, J. Corbett I. Kelman C. Klöck S. Moncada, Understanding "Islandness", [Annals of the American Association of Geographers](#) Volume 113, 2023 [Issue 8](#), Pages 1800-1817

⁴ Vasiliki Delitheou & Eleftherios Podimatas & Evanthia Michalaki, 2021. "Insular Region Policy in Greece," [Eurasian Studies in Business and Economics](#), in: Mehmet Huseyin Bilgin & Hakan Danis & Ender Demir & Sofia Vale (ed.), [Eurasian Economic Perspectives](#), pages 419-435, Springer.

βιώσιμη πολιτική).

Ένα στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης της καινοτομίας στον νησιωτικό χώρο που στηρίζεται στη νησιωτικότητα, πρέπει να συμβάλει στη συνολική ανάπτυξη των νησιών, στη διασύνδεση-συνοχή των καινοτομικών δράσεων και στην υποστήριξη της ποιότητας και της αριστείας.

3. Οι νησιωτικές πολιτικές είναι πολιτικές καινοτομίας

Η ίδια η νησιωτικότητα υπαγορεύει δημόσιες πολιτικές μερικές εκ των οποίων είναι οι ακόλουθες:

- *Πολιτική για τη διοικητική εξυπηρέτηση των πολιτών* (Επέκταση προγράμματος “Αστερίας”)

Μια κατ’ εξοχήν καινοτομική δράση που θα μπορούσε να περιληφθεί σε μια νησιωτική πολιτική για την βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών είναι η επέκταση του λειτουργούντος συστήματος ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες με την δημιουργία αντίστοιχων, με τους νομαρχιακούς, κόμβους υποδοχής. Η πιλοτική διασύνδεση ενός νησιού με όλες τις δημόσιες υπηρεσίες της Νομαρχίας και της Περιφέρειας θα έδινε χρήσιμες πληροφορίες και υποδείξεις για την περαιτέρω βελτίωση της εφαρμογής.

Συμπληρωματική δράση στον νησιωτικό «Αστερία» θα μπορούσε να είναι η εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος εκπαίδευσης και κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού των νησιών. Σ’ αυτό θα πρέπει να συμπεριληφθούν όχι μόνον οι υπαλλήλοι των «Γραφείων του Πολίτη» αλλά και οι αιρετοί και οι πολίτες/χρήστες του συστήματος με σκοπό την ακόμη μεγαλύτερη εγκόλπωσή του από την κοινωνία των νησιών.

Μια ακόμη προωθητική δράση της καινοτομίας στην εξυπηρέτηση των πολιτών μπορεί να είναι η οργάνωση ενός συστήματος συναγωνισμού και άμιλλας μεταξύ των νησιωτικών «Γραφείων του Πολίτη» με τη διεξαγωγή του πρώτου διαγωνισμού ποιότητας δημοσίων υπηρεσιών στην Ελλάδα. Στόχος του διαγωνισμού μπορεί να είναι η ανάδειξη και βράβευση εκείνων των Γραφείων που προσφέρουν τις ποιοτικά καλύτερες υπηρεσίες στους πολίτες.

- *Πολιτική για την υγεία και την πρόνοια*

Με σκοπό την βελτιστοποίηση των ωφελημάτων που παρέχονται από το Εθνικό Σύστημα Υγείας για τις νησιωτικές περιοχές, θα μπορούσε να εκπονηθεί μια ολοκληρωμένη μελέτη για την μετατροπή των πολυδύναμων περιφερειακών ιατρείων σε ολοκληρωμένα κέντρα παροχής πρωτοβάθμιας υγειονομικής φροντίδας. Μια τέτοια μελέτη θα μπορούσε να περιλαμβάνει μια πλήρη καταγραφή της επιδημιολογικής συμπεριφοράς των κατοίκων των νησιών, την αξιολόγηση των δυνατοτήτων του σημερινού εξοπλισμού των περιφερειακών ιατρείων και την αξιολόγηση των ποικίλων προτάσεων για την αναβάθμισή τους που έχουν, κατά καιρούς, διατυπωθεί.

Στην ίδια μελέτη μπορεί να περιληφθεί ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο για την αποτίμηση των εφαρμογών τηλε-ιατρικής στα νησιά, με σκοπό την τεκμηρίωση της αναγκαιότητας αλλά και του

τρόπου τηλε-ιατρικής σύνδεσης όλων των νησιών που δεν έχουν νοσοκομείο με τα νομαρχιακά νοσοκομεία του Αιγαίου και της Αθήνας.

Ένα, επίσης, εξαιρετικής σημασίας θέμα για την αναβάθμιση της υγειονομικής περίθαλψης είναι η δημιουργία «ηλεκτρονικού φακέλου» για κάθε κάτοικο των νησιών, ιδιαίτερα των μικρών και απομακρυσμένων. Ο φάκελος αυτός μπορεί να δημιουργηθεί με την αξιοποίηση των πορισμάτων που προκύπτουν μέσα από τις περιοδικές επισκέψεις των γιατρών καθώς και μετά από πρωτογενή έρευνα.

Η αναβάθμιση των Κέντρων Υγείας των νησιών μέσα από τον διοικητικό και οργανωτικό τους εκσυγχρονισμό, μπορεί να προκύψει, μετά από πιλοτική μελέτη και εφαρμογή ενός σύγχρονου συστήματος διοίκησης νησιωτικού νοσοκομείου.

Η οργάνωση και εφαρμογή συστήματος τηλε-εκπαίδευσης των γιατρών των νησιών μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό κίνητρο προσέλκυσης των γιατρών σ' αυτά, αφού μέσω αυτού ο γιατρός θα μπορεί να υποκαθιστά τα ελλείμματα στην πληροφόρησή του και να βρίσκεται σε ηλεκτρονική επικοινωνία με άλλους συναδέλφους του η οποία θα υποκαθιστά την φυσική, η οποία, λόγω των αποστάσεων καθίσταται ανέφικτη.

- *Πολιτική για την αντιμετώπιση κρίσεων και καταστροφών*

Αν υπάρχει ανάγκη για μια οργανωμένη, σύγχρονη πολιτική αντιμετώπισης των κρίσεων και των καταστροφών για όλη την Ελλάδα, η ανάγκη αυτή για τα νησιά γίνεται ιδιαίτερα επιτακτική, αφού κινδυνεύουν ανεπανόρθωτα απ' αυτές. Συνεπώς, μια νησιωτική πολιτική αντιμετώπισης των κρίσεων και των καταστροφών θα μπορούσε να περιλαμβάνει:

- ♦ Τη δημιουργία πλήρως εξοπλισμένων και επανδρωμένων μονάδων πολιτικής προστασίας σε κάθε Δήμο του Αιγαίου.

- ♦ Τη δημιουργία σώματος εθελοντών σε κάθε Δήμο. Σ' αυτούς θα πρέπει να παρασχεθεί ο αναγκαίος εξοπλισμός και η απαραίτητη εκπαίδευσή τους για την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών.

- ♦ Τον προσδιορισμό συγκεκριμένων, μετρήσιμων στόχων, για την επόμενη τετραετία, που θα μπορούσε να είναι, ο περιορισμός των υλικών ζημιών από φυσικές καταστροφές, σε ποσοστό 20% και σε ανθρώπινες απώλειες 0%.

Η περιορισμένη εφαρμογή του προγράμματος «Ασπίς» του Υπουργείου Αιγαίου έδειξε ότι υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες για την ανάπτυξη μιας νησιωτικής πολιτικής για την αντιμετώπιση των καταστροφών. Αυτό αποτελεί, αδιαμφισβήτητα, μια ελπιδοφόρα αφετηρία για το σχεδιασμό μιας ολοκληρωμένης δημόσιας πολιτικής και στον τομέα αυτόν.

- *Πολιτική για τις συνδυασμένες μεταφορές*

Έχει, κατ' επανάληψη, τονιστεί ότι το μείζον πρόβλημα των νησιών είναι η ύπαρξη αξιόπιστων

συγκοινωνιακών δικτύων. Ελλείπει, όμως, μια ολοκληρωμένη νησιωτική πολιτική μεταφορών, τμήματα της οποίας θα μπορούσαν να είναι:

- ◆ Η δημιουργία του “Μετρό του Αιγαίου” με καθημερινές συνδέσεις των μικρών νησιών-“ακτινών” με τα μεγαλύτερα-“πόλους” τα οποία συνδέονται με τα μεγάλα λιμάνια και αεροδρόμια της χώρας.
- ◆ Η επέκταση των χερσαίων αξόνων μεταφοράς στο θαλάσσιο χώρο με σκοπό να αποτελέσουν το διάδρομο των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφοράς.
- ◆ Ένα ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης και ελέγχου των αεροπορικών, οδικών και θαλασσίων μεταφορών στα νησιά με στόχο τον πλήρη έλεγχο των αστοχιών και την προστασία του περιβάλλοντος.

- *Πολιτική για τη συνδυασμένη ανάπτυξη*

Ο χώρος του Αιγαίου προσφέρεται για την ανάπτυξη πειραματικών μορφών συνδυασμένης ανάπτυξης που μπορεί να περιλαμβάνει και να συνδυάζει αρμονικά τον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Τέτοιες δράσεις καινοτομικού χαρακτήρα μπορούν να είναι:

- ◆ Η συνεργασία μεταξύ της γεωργίας, της μεταποίησης και του τουρισμού, μέσα από κοινά προγράμματα με στόχο την αειφορική ανάπτυξη των νησιών.
- ◆ Η ανάπτυξη καινοτόμων δράσεων στην παραγωγή, την μεταποίηση και τις υπηρεσίες που θα προβάλλουν τα νησιά ως χώρους πρωτοποριακής επιστημονικής έρευνας, δημιουργίας και ανάπτυξης νέων ιδεών με σκοπό την προσέλκυση επενδυτών και εξειδικευμένων στελεχών. Έμφαση πρέπει να δοθεί στη δημιουργία προτύπων Αιγαιοπελαγίτικων βιοτεχνικών αγροκτημάτων.
- ◆ Η κατοχύρωση Αιγαιοπελαγίτικου σήματος ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών.

- *Πολιτική για την απασχόληση και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού*

Θεωρώντας ότι μια νησιωτική πολιτική για την απασχόληση και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της νησιωτικής οικονομίας και κοινωνίας, θα μπορούσε κανείς να σχεδιάσει και να υλοποιήσει, σ’ αυτό το πλαίσιο, έργα, όπως:

- ◆ Η δημιουργία μιας “Νησιωτικής Τράπεζας Πληροφοριών για την Απασχόληση” με σκοπό την ανάδειξη των ιδιαιτεροτήτων της απασχολησιμότητας και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε νησιού.
- ◆ Η σύσταση μικρών και ευέλικτων “Πολυδύναμων Κέντρων για την Ανάπτυξη της Απασχόλησης” στα μικρά νησιά με σκοπό την ενημέρωση και προώθηση των τομεακών προγραμμάτων των εμπλεκόμενων Υπουργείων.
- ◆ Η οργάνωση ειδικών νησιωτικών ολοκληρωμένων παρεμβάσεων στα προβληματικά νησιά με ομάδα-στόχο όχι μόνο τους καταγεγραμμένους ανέργους, αλλά και τους υπο- και ετεροαπασχολούμενους.

♦ Η συγκρότηση αιγαιακού δικτύου “Τηλεκέντρων Εργασίας και Κατάρτισης” με σκοπό τη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης και την διευκόλυνση της δια βίου μάθησης.

- *Πολιτική για την Παιδεία και τον Πολιτισμό*

Μέτρα και προγράμματα πολιτικής τα οποία μπορούν να στοιχειοθετήσουν μια νησιωτική πολιτική παιδείας και πολιτισμού είναι, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα:

♦ Με στόχο την επανένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα όσων το εγκατέλειψαν πρόωρα, η δημιουργία σχολείων δεύτερης ευκαιρίας και προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

♦ Η ηλεκτρονική δικτύωση όλων των εκπαιδευτικών μονάδων του Αιγαίου με σκοπό την οργανική ένταξη της τηλεεκπαίδευσης στο πρόγραμμα σπουδών όλων των βαθμίδων και η δημιουργία Εθνικής Παιδικής - Εφηβικής - Σχολικής ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης.

♦ Με στόχο τη διάσωση της φυσιογνωμίας του Αρχιπελάγους, η ηλεκτρονική καταγραφή των αρχείων του και η δημιουργία Τράπεζας Πληροφοριών, της “Κιβωτού του Αιγαίου”.

♦ Με στόχο, τη διάσωση των παραδοσιακών επαγγελμάτων, η δημιουργία ενός ευέλικτου, ολοκληρωμένου δικτύου επιμόρφωσης και κατάρτισης σε επιλεγμένες τέχνες και ειδικότητες.

- *Πολιτική για την ανάπτυξη των δικτυακών δομών*

Είναι προφανές ότι οι νησιωτικές πολιτικές που αναφέρθηκαν, γενικά, προηγουμένως, έχουν ανάγκη υποστήριξης από ισχυρές δικτυακές δομές. Η ανάπτυξή τους θα πρέπει να επιδιώκει, ιδίως:

♦ Την ανάπτυξη και ολοκλήρωση των παραδοσιακών και νέων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στα νησιά.

♦ Τον σχεδιασμό ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων με κέντρα, κόμβους και σημεία.

♦ Τη μεγιστοποίηση της διαθεσιμότητας, της αξιοπιστίας και της ασφάλειας των συστημάτων.

♦ Την ανάπτυξη ενδο-οργανωτικών και διο-οργανωτικών δικτύων για την εφαρμογή διαφορετικών πολιτικών (τηλε-εργασία, τηλε-εκπαίδευση, τηλε-ιατρική, τηλε-μάρκετινγκ).

♦ Τον σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων ευαισθητοποίησης και κατάρτισης για τις προηγούμενες εφαρμογές σε ευρεία κλίμακα.

Η ανάπτυξη νησιωτικών πολιτικών καινοτομικού χαρακτήρα, όπως αυτές που αναφέρθηκαν προηγουμένως, είναι αναγκαίες προκειμένου τα νησιά μας, και ειδικότερα τα νησιά του Β. Αιγαίου, να βγουν από τον αδιέξοδο κύκλο της τυχαίας και άναρχης ανάπτυξης.

Σήμερα υπάρχει ένα ευνοϊκό διεθνές περιβάλλον για την υποστήριξη τέτοιων δράσεων. Παρ’ όλων ότι ακόμη στην Ελλάδα δεν έχει αναπτυχθεί μια έντονη συζήτηση για όλα τα προηγούμενα και οι περιορισμένες πρωτοβουλίες που έχουν, μέχρι τώρα, αναληφθεί από διάφορους φορείς δεν είχαν

την ευτυχέστερη τύχη, πιστεύω ότι ευρισκόμενοι, μπροστά στο νέο ΠΕΠ⁵, θα πρέπει, όσοι έχουν πραγματικό ενδιαφέρον για την ανάπτυξη του νησιωτικού χώρου, να μεγιστοποιήσουμε τις προσπάθειες μας για την υλοποίηση της νησιωτικών πολιτικών.

Τότε μόνο, πιστεύω ότι θα μπορέσουμε να εκμεταλλευθούμε τα πλεονεκτήματα της παγκοσμιοποίησης, τότε μόνο θα μπορέσουμε να αναδείξουμε τη θετική πλευρά της διαφορετικότητάς μας. Πιστεύω ακράδαντα πως ό,τι για πολλές δεκαετίες, αποτέλεσε μειονέκτημα των νησιών, ότι θεωρήθηκε ως πρόβλημα και αδυναμία, σήμερα, μπορεί να μεταβληθεί σε ευκαιρία, μπορεί να αποτελέσει την απαρχή μιας συντονισμένης πορείας για την ανάπτυξη και την ευημερία των νησιών μας.

⁵ Τα ΠΕΠ, ή Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, είναι τα πολυτομεακά και πολυταμειακά προγράμματα του ΕΣΠΑ που αφορούν κάθε μία από τις 13 περιφέρειες της χώρας. Αυτά τα προγράμματα περιλαμβάνουν έργα και δράσεις περιφερειακής κλίμακας, αξιοποιούν τα τοπικά πλεονεκτήματα και χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).